

A portrait of Jan Jonker, an older man with grey hair and a beard, wearing glasses and a dark suit jacket over a light blue shirt. He is looking directly at the camera with a slight smile. The background is a blurred office setting.

**'SAMENWERKING MET
ANDERE PARTIJEN
ESSENTIEEL VOOR
CIRCULAIRE ECONOMIE'**

JAN JONKER,
HOGLERAAR DUURZAAM
ONDERNEMEN

De verf- en drukinktindustrie moet de komende jaren verder verduurzamen en invulling geven aan de circulaire economie, stellen de Europese Commissie en de Nederlandse overheid. Ook de sector zelf vindt het belangrijk om dit te doen. Maar hoe doe je dat? En waar hebben we het eigenlijk over? Dat weet Jan Jonker, hoogleraar Duurzaam Ondernemen aan de Radboud Universiteit Nijmegen. “Een circulaire economie is er bij lange na nog niet. Het is vooralsnog veel meer een mooie belofte.”

TEKST: ADRIAAN VAN HOOIJDONK
FOTO: GERARD WAGEMAKERS

“Ruim 25 jaar houd ik mij met het onderwerp duurzaam ondernemen bezig, en sinds een paar jaar ook met de circulaire economie en circulariteit”, vertelt Jan Jonker (1954), bedrijfskundige en hoogleraar duurzaam ondernemen aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Hij schreef mee aan en redigeerde ruim 25 boeken over deze onderwerpen. “Als ik straks afscheid neem als hoogleraar, ben ik blij dat deze onderwerpen nu zowel in het bedrijfsleven als in de politiek hoog op de agenda staan. Ik ken geen sector die er niet mee bezig is. Ook de verf- en drukinktindustrie. Tegelijkertijd is het een verwarrend debat, met tientallen definities en veel onduidelijkheden. Daarom is het goed om eerst eens te bepalen waar wij het nu precies over hebben als we praten over duurzaam ondernemen en de circulaire economie.”

Wanneer het over verduurzamen gaat, onderscheidt hij drie debatten. Het eerste debat gaat over het radicaal verminderen, bijvoorbeeld van het energie- en grondstoffenverbruik. Daaronder ligt het substitutiedebat, zoals het vervangen van kolen en gas door zonne- en windenergie. Het derde debat gaat over circulariteit en de circulaire economie. Maar wat houden de termen in het laatste debat in?

“De circulaire economie gaat over het organiseren van waardebehoud. In grote lijnen komt het hierop neer: een bedrijf levert een product en de afnemer mag het tegen betaling tijdelijk gebruiken. Vervolgens komt het weer terug bij het bedrijf, dat het vernieuwt en opnieuw verkoopt. En dat niet één keer, maar meerdere keren. Zakelijk gezien natuurlijk bijzonder interessant.”

Ontwerp essentieel

Maar hoe je dat met verf en drukinkt? Zij zijn immers ontwikkeld om een goede hechting met de ondergrond te hebben. Verf of drukinkt en ondergrond moeten dus samen circulair zijn. De kracht van bijvoorbeeld de verfindustrie is dat het waardevermindering van ondergronden voorkomt of vertraagt. “Laten we eerst een ander chemisch product als voorbeeld nemen: kunststof”, reageert Jonker. “Daar is tegenwoordig veel over te doen, zoals de plastic soep. Deze is negatief voor de beeldvorming over de chemische industrie.” Maar het is wel dezelfde industrie die het leven een stuk comfortabeler en duurzamer heeft gemaakt. Denk aan isolatiematerialen, lichtere auto-onderdelen en ga zo maar door. “We kunnen met z’n allen niet meer zonder. We leven immers in een industriële maatschappij.”

Tegelijkertijd stelt de hoogleraar dat er wel iets moet gebeuren. “Alle kunststoffen die ooit zijn gemaakt, bevinden zich nog in het milieu. Behalve de kunststoffen die zijn verbrand. Daarom is het ontwerp ook zo belangrijk. Maak de kunststoffen zo dat je de polymeren terug kunt brengen naar monomeren. Dan zijn het weer grondstoffen die je opnieuw kunt gebruiken. Koppel dat vervolgens aan slimme retourlogistieke systemen, en je hebt dé grote opgave voor de circulaire economie te pakken.”

Bescherming ondergronden

Terug naar de verf. Hoe kijkt Jonker daar tegenaan vanuit het perspectief van de circulaire economie? “Verf speelt inderdaad een cruciale rol bij de bescherming van ondergronden, zoals stalen bruggen. Staal is echter een circulair product, terwijl verf een verbruik-

cilindrische verfblikken ImCare®

optimale bescherming

bodem, ring en deksel

RL en TT sluitingen

3-delig

premium uitstraling

offset bedrukking

zelfklevend etiket

met draaghengsel

100% recyclebaar

van 125 ml t/m 4 liter

Mus Verpakkingen

Blik bepalend

Mus Verpakkingen BV | Herfordstraat 9 | 7418 EX | NL - Deventer
T +31 (0)570 629 229 | info@musverpakkingen.nl | www.musverpakkingen.nl

'KNAPPE KOPPEN
DIE VOLOP
BEZIG ZIJN OM
DE FOSSIELE
GRONDSTOFFEN IN
VERF EN INKT TE
VERVANGEN DOOR
HERNIEUWBARE
EN AFBREEKBARE
ALTERNATIEVEN'

sproduct is. Neem bijvoorbeeld een stalen olieplatform. Dat kun je voor het grootste gedeelte recyclen. Dat geldt volgens mij nog niet voor de verf die erop zit."

Jonker benadrukt dat hij geen chemicus is. "Maar ik spreek ze regelmatig op congressen en in bedrijven. Knappe koppen die volop bezig zijn om de fossiele grondstoffen in verf en inkt te vervangen door hernieuwbare en afbreekbare alternatieven. Daar zie ik nog veel mogelijkheden voor verduurzaming."

De sector kan zich hierbij laten inspireren door andere branches, zoals de asfaltindustrie. De hoogleraar verwijst naar het fietspad van grasfalt dat in mei in het Gelderse Zevenaar werd geopend. In het fietspad is lignine uit olifantengras gebruikt als vervanger voor bitumen. "Het olifantengras neemt tot vier keer zoveel CO2 op als andere gewassen. En je hoeft het alleen maar te zaaien. Je kunt natuurlijk ook zeggen: we willen geen asfalt meer. Maar dat is niet realistisch. Net zoals het niet realistisch is om verf en inkt uit te bannen."

Samenwerking andere partijen

Verduurzamen, dus radicaal verminderen, kunnen bedrijven volgens hem individueel. Maar om daadwerkelijk invulling te geven aan circulariteit, is samenwerking met andere partijen essentieel. "Hoe krijgen wij bijvoorbeeld een gesloten kringloop voor verf en inkt?", vraagt Jonker zich af. "Welke fossiele grondstoffen kun je vervangen door hernieuwbare en afbreekbare alternatieven?"

De hoogleraar verwijst naar Take Back Chemicals als inspiratiebron: een businessmodel gebaseerd op het idee van chemical leasing. De gebruiker betaalt voor de functie van de chemicaliën, de leverancier biedt deze functie, en heeft baat bij terugname en hergebruik van de

chemicaliën, die hiermee dus niet verloren gaan. "Wellicht kan de sector een vergelijkbaar model voor verf opzetten?", vraagt hij zich af.

Jonker pleit verder voor een fundamenteel debat over circulariteit. Niet alleen binnen de verf- en drukinktsector, maar ook binnen andere branches. Hij waarschuwt ervoor om op te letten dat het niet het debat wordt van een paar grote spelers in het bedrijfsleven. "Wij hebben immers een mkb-economie. Vooral de verfsector bestaat met name uit mkb-bedrijven. Maar het kan wel een uitdagend debat worden."

Circulaire economie ver weg

De hoogleraar geeft een voorbeeld uit de tuinbouw. "Ik heb nog nooit een circulaire tomaat gezien. Dat kan ook niet, want we eten ze op. Tuinbouwers kunnen echter wel een omgeving creëren waarin alle factoren om tomaten te laten groeien zo circulair mogelijk zijn. Bijvoorbeeld door een gesloten kringloop van water en grondstoffen op te zetten. Zo moeten we ook naar verf en inkt kijken. Wat kunnen we verminderen en vervangen? En wat kunnen we circulair maken?"

Jonker benadrukt dat een circulaire economie er bij lange na nog niet is. "Het is vooralsnog veel meer een mooie belofte. Als we daar de komende 10 tot 20 jaar echt meters in willen maken, dan hebben we nog een hele weg te gaan. Daarom pleit ik voor een kennis- en innovatieagenda voor de verf- en drukinktsector. Ga met elkaar, ketenpartners en wetenschappers de mogelijkheden en onmogelijkheden van verduurzamen en een circulaire economie verkennen. Tegenwoordig gaat het echt niet meer uitsluitend over winstmaximalisatie, maar veel meer over de grote opgaves van deze tijd, zoals de energie- en klimaattransitie, verduurzamen en circulariteit. Wat doe je hier als sector aan? De komende jaren moeten alle branches, ook de verf- en drukinktindustrie, hierop een antwoord vinden."

Lees verder op pagina 22 >

Processing Equipment for Coatings & Ink Industry

- Mixing
- Dispersing
- Grinding
- Sieving
- Filling
- All types of grinding media available from stock

E & R B.V.

Stoomloggerweg 1 - 3133KT Vlaardingen
T 010 4601544 - info@er-bv.com - www.er-bv.com

Uw partner voor kunststof verpakkingen voor:

- Pigmentpasta
- Watergedragen autoreparatielak
- Verf
- Drukinkt

Zowel standaard potten als nagenoeg restloos leegbare speciaalverpakkingen.

Voor meer informatie en voorbeelden kijk op www.bema.nl

Deltastraat 14,
4301 RC Zierikzee

Tel. +31 111 418807
info@bema.nl

productemissiontesting.vito.be

Erkend labo VOC-emissietesten i.k.v nationale/Europese/Amerikaanse wetgevingen + EMICODE, M1, Blue Angel, Europees Ecolabel, Floorscore, AllergyCertified, Natureplus,...

UL approved **GREENGUARD** test labo

Rapport & service op maat
+ andere coatingtesten:
productemissiontesting.vito.be/coatings

Contact:
marc.lor@vito.be
+32 14 33 69 93

jeroen.vandeun@vito.be
+32 14 33 69 63

productemissiontesting.vito.be